

Opis źródła:

Już od czasów średniowiecza mieszkańcy ziem polskich wyruszali na studia zagraniczne na uniwersytety włoskie, również do Padwy. W archiwum Uniwersytetu w Padwie przechowane jest niezwykle interesujące źródło do badań nad Polakami przebywającymi od końca XVI do połowy XVIII wieku na tej uczelni – metryka nacji polskiej. W dwóch tomach wpisów prowadzonych między 1592 a 1745 znalazło się 2359 nazwisk mieszkańców Rzeczypospolitej, którzy odwiedzili w tym okresie Padwę i tamtejszy uniwersytet. Przybysze dokonywali do księgi własnoręcznego wpisu, na ogół w języku łacińskim, ale czasem również w języku polskim, co wiązało się z dokonaniem opłaty na rzecz organizacji zrzeszającej obecnych tam Polaków. W księdze znalazły się również wizerunki herbów polskich podróżników stanowiące wyjątkowy zespół heraldyczny. Jako przykładowy tekst źródłowy wyodrębniono z księgi kilka z nielicznych wpisów dokonanych przez polskich podróżników w Padwie w języku polskim.

Miejsce wydania:

Archiwum nacji polskiej w Uniwersytecie Padewskim, tom I: *Metryka nacji polskiej w Uniwersytecie Padewskim (1592–1745)*, oprac. H. Barycz, indeks osób oprac. K. Targosz, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1971, s. 163, 175, 176, 194, 195.

Miejsce przechowywania źródła:

Oryginał metryki przechowywany w Archiwum Uniwersytetu Padewskiego.

Tekst źródła:

„[wpis nr] 1974. Franciscus Zawacki, sługa IMci Pana Doktora wyżej podpisanego, na cześć s. Stanisława z dobrej jako chudy pacholek woli, z moich suchedni suchedniowych ofiaruję liber trzy, roku 1679 die 7 martii. [...]

[wpis nr] 2089. Fr. Michael Szeniawski ord. praedicatorum de provintia Lithuaniae [Brat Michał Szeniawski, zakonu dominikańskiego z prowincji litewskiej], obliguję się różańców 3, tajemnic 15, za Polaków zmarłych, w Padwi zostałych die 21 aprilis anno 1689 [dnia 21 kwietnia roku 1689]. [...]

[wpis nr] 2097. Anno dni [Roku Pańskiego] 1689 Franciscus Zakrzewski imię moje oddaję i dobrą wolę ś. Stanisławowi. [...]

[wpis nr] 2241. Jan Siemiński, sędzia ziemski sieradzki, przejeżdżając przez Padwę wpisuję imię moje in Album Inclitae Nationis Polonae et ad propagandum honorem divi Stanislai [do albumu słynnej nacji polskiej i dla rozprzestrzenienia kultu świętego Stanisława], patrona

naszego oraz i cudotwórnego Antoniego świętego wspólnie z rodzonym moim Maciejem Siemińskim ofiaruję na mszę świętą czerwony złoty, roku 1701 7 marca”.

Słowniczek pojęć:

Suche dni – kwartalna zapłata

Libra – lir, włoska moneta.

Czerwony złoty – dukat, ok. 7 złotych i 15 groszy, wagowo 3,5 g.

Pytania do źródła:

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Jak wyglądał przekrój społeczny osób wpisujących się do metryki nacji polskiej w Padwie?
2. Czy Padwa była jedynym włoskim ośrodkiem, na którym studiowali Polacy? Na jakie włoskie uniwersytety wyjeżdżała młodzież z ziem polskich od czasów średniowiecza?
3. Kiedy i gdzie powstały pierwsze włoskie uniwersytety?
4. Jak wyglądał system uniwersytecki w okresie średniowiecza i w epoce nowożytnej?
5. Jaka była w XVII i XVIII w. wartość złotego? Jak zmieniał się wówczas system monetarny?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto:

1. W jakim kontekście we wpisach metrykalnych pojawia się postać św. Stanisława?

Literatura pomocnicza:

Album Polonicum. Metryka nacji polskiej w Padwie 1592–1745. Edycja fototypiczna, t. 1, cz. 1, Warszawa 2018.

Kucharczyk O., *Herby przedstawicieli nacji polskiej na Uniwersytecie Padewskim. Katalog znaków heraldycznych*, Warszawa 2023.

Lenart M., *Dzieje i znaczenie tzw. Metryki nacji polskiej w Padwie: 1592–1745*, „Echa przeszłości”, 20, 2019, s. 143–164.

Lenart M., *Relacje i zapiski dotyczące pobytu w Padwie peregrynantów z terenu dawnej Rzeczypospolitej w źródłach polskich i włoskich (XVI–XVII w.)*, [w:] *Memuarystyka w dawnej Polsce*, red. P. Borek, D. Champerek, A. Nowicka-Struska, Kraków 2016, s. 31–44.

Przeździecki A., *O Polakach w Bononii i Padwie*, Warszawa 1853.

Quirini-Popławska D., *Studia Polaków na Uniwersytecie Padewskim w XV i XVI wieku. stan badań oraz wstępne hipotezy*, „Prace Komisji Środkowoeuropejskiej”, 21, 2013, s. 19–30.

Tygielski W., „*Patavium virum me vecit*”: *Padova come luogo di formazione delle antiche elite polacche*, „*Italica Wratislaviensia*”, 12 (1), 2021, s. 21–46.

<http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-d51dae1d-b631-4847-9a8a-53d04c3c82ae>

<https://polonika.pl/polonik-tygodnia/ksiega-pelna-polskich-herbow>

https://www.wilanow-palac.pl/edukacja_w_polsce_w_xvi_i_xvii_wieku.html

Najważniejsze cezury: Pierwsze dokonywane w metryce nacji polskiej wpisy związane są z początkowymi latami panowania Zygmunta III Wazy (1587–1632), w 1592 r. Zygmunt III Waza objął również po śmierci ojca, Jana III, tron szwedzki. Zachowano ciągłość wpisów i funkcjonowania metryki, a ostatnie wpisy dokonywane w Padwie to już czas panowania Augusta III (1733–1763), okres gdy toczyła się wojna o sukcesję austriacką i wojny śląskie.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Anna Markiewicz